

Ruimte voor groei in het schoolexamen

In zijn boek 'Is het voor een cijfer?', laat Johannes Visser, correspondent Onderwijs bij De Correspondent, zien hoe ons schoolsysteem in de greep is van de 'cijferdictatuur' en hoe we hier uit kunnen komen: 'school moet om groei gaan en niet om cijfers'. Het is een thema dat leeft, dat merkte ik ook onlangs bij een werkbijeenkomst met een docententeam, waar de discussie rond het verminderen van het aantal cijfers binnen het schoolexamen veel emoties opriep.

Als kwartiermaker en trainer schoolexaminering voor SPV voer ik dit soort gesprekken vaak. We weten dat veel leerlingen stress ervaren door school, dat hun leermotivatie niet hoog is en dat de toegenomen toetsdruk hier een rol in speelt. Maar hoe doorbreken we dat? Want 'Als het niet voor een cijfer is, doen ze niets', hoor ik docenten vaak zeggen.

Of dat waar is, laat ik in het midden. Maar als het klopt, en leerlingen dan toch voor een cijfer willen werken, kunnen we in elk geval zorgen dat we toetsen wat we écht willen toetsen, vanuit een schooleigen visie op de functie van het schoolexamen. Vind je het als school belangrijk dat leerlingen levensecht leren, onderwijs op maat kunnen volgen en dat er oog is voor de brede talenten van jongeren? Laat dat dan meewegen bij de beoordeling!

Het kán. Het schoolexamen biedt namelijk alle ruimte om zelf te bepalen welke toetsvorm je kiest, wat je wilt beoordelen en wanneer je leerlingen op eindniveau kunt toetsen. Voor veel docenten is dat een eye-opener, die in vakgroepen aanleiding vormt tot inspirerende gesprekken over de essentie van het vak. Met mooie gevolgen voor het onderwijs op die scholen: leerlingen die examen kunnen doen op verschillende niveaus en momenten, minder summatieve toetsmomenten en, in plaats van schriftelijke toetsen, een proeve van bekwaamheid (samen met het bedrijfsleven), een projectpresentatie of beoordeling van een stage-portfolio, direct gekoppeld aan de leerdoelen uit een examenprogramma.

In het onderwijs op die scholen hebben leerlingen vaker iets te kiezen en worden ze geprikkeld om zelf initiatief te nemen. Ze doen betekenisvolle ervaringen op en worden zich bewuster van 'waarom je iets moet leren'. Het schoolexamen is niet meer het sluitstuk van het onderwijs, maar een instrument om het leerproces te sturen en je onderwijsdoelen te realiseren.

Door de focus te verleggen naar juist die kennis en vaardigheden die niet zo makkelijk centraal te beoordelen zijn, krijgt het schoolexamen een volwaardige plek naast het centraal examen. Op die manier kun je ook andere talenten van leerlingen waarderen en volwaardig mee laten tellen bij het behalen van hun diploma: kennis, vaardigheden en houdingen die misschien wel essentiëler zijn op weg naar een succesvolle vervolgstap in hun leerloopbaan.

Johannes Vissers boek biedt weer nieuwe stof tot nadenken. Inzichten die ik graag deel met docenten en teamleiders in het vmbo bij onze gesprekken over het versterken van de kwaliteit van het schoolexamen. Een schoolexamen waarin we de nadruk kunnen leggen op de groei van de leerling. Ik verheug me erop!

Wilma Bredewold

Kwartiermaker Schoolexaminering SPV